

UNIVERSITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2011

Kristina Fialová

UNIVERSITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

Katedra primární pedagogiky

MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST
A DĚTI MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Irena Fialová, CSc.

Autor bakalářské práce: Kristina Fialová

Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

Forma studia: Prezenční

Bakalářská práce dokončena: Červen, 2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, s použitím uvedených informačních zdrojů.

V Praze dne: 23.6.2011

Podpis:

Anotace: Tato práce se zabývá tématem uskutečňování mediální výchovy v rodině dětí předškolního a mladšího školního věku a její návazností na mediální výchovu, která je vyučována na základních školách primárního stupně. Sleduje více aspektů, aby mohla zjišťovat, jak jsou v dnešní době děti chráněné před nebezpečím médií. V teoretické části je pro vlastní výzkumnou část řešen základ zjišťovaného problému, vysvětlením pojmů týkajících se médií, jejich využívání, pozitiv a negativ a způsobu učení se médiím k dosažení mediální gramotnosti. Výzkumná část vychází z výpovědí rodičů a dětí, týkající se mediální výchovy v rodině. A výuka mediální výchovy je zjišťována dotazováním se učitelů na základních školách. Výsledky mé práce mohou upozornit na určitá nebezpečí médií pro děti, před kterými nejsou v dnešní době dostatečně chráněny.

Annotation: The diploma thesis occupies with the Media Education, its realization in families with preschool and primary school children and its link-up to the Media Education taught at primary school. It follows more aspects to find out how children are protected against the risks that media provides. The theoretical part solves the basis of the theme using the explanations of concepts regarding of media, its usage, positives and negatives and its way of learning the media literacy. The practical part comes out of parents' and pupils' utterances about the Media Education realized in families. The teaching of the Media Education at schools was found out by questioning of teachers at primary schools. The results of my thesis could point out the risks that media can pose and against which children are not sufficiently protected.

Klíčová slova: Děti, média, výchova, škola, mediální gramotnost, rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Keywords: Children, media, education, school, media literacy, framework education programme for basic education

OBSAH:

OBSAH:	5
ÚVOD A CÍLE:	6
I. TEORETICKÁ ČÁST	7
1. Média a jejich vliv na společnost	7
1.1 Média	7
1.2 Vliv médií	9
1.2.1 Reklama	9
1.4 Druhy médií	10
1.4.1 Televize	11
1.4.2 Počítač a internet	11
2. Vliv médií na děti předškolního a mladšího školního věku	13
2.1 Děti a média	13
2.1.1 Pozitiva a negativa sledování televize dětmi	13
2.1.2 Zákazy televize v rodině	15
2.1.3 Vliv reklamy na děti	18
2.1.4 Volný čas a jeho trávení před televizní obrazovkou	18
2.2 Předškolní věk	21
2.3 Mladší školní věk	23
3. Mediální výchovou k mediální gramotnosti	25
3.1 Mediální výchova	25
3.1.1 Zařazení tématu Mediální výchova do základního vzdělávání podle RVP	27
3.1.2 Tématické okruhy průřezového tématu Mediální výchova	29
3.2 Mediální gramotnost	31
II. PRAKTICKÁ ČÁST	33
4. Výzkumné šetření	34
4.1 Cíl empirické části	34
4.2 Hypotézy	34
4.3 Vymezení výzkumného vzorku	35
4.4 Metody a postup výběru výzkumného nástroje, konstrukce dotazníku	36
4.5. Analýza výsledků, vyhodnocení	38
4.6 Shrnutí a vyhodnocení hypotéz	46
III. Závěr	50
IV. Literatura a informační zdroje:	53
Přílohy	54

ÚVOD A CÍLE:

V dnešní informační společnosti jsou média nejúčinnějšími prostředky pro vyhledávání a předávání informací. Technologie jsou na takové úrovni, že na nás média působí velice přitažlivě. A my se můžeme stávat lehce ovlivnitelnými.

Pro každého je velice důležité umět se orientovat v dnešním medializovaném světě, v jeho toku informací, které přijímá každý den. Už pro to, aby mohl existovat a uplatňovat se v dnešní společnosti, jako právoplatný občan.

Každý člověk by měl být mediálně gramotný a učit se tomu již od doby, kdy na něho média začínají působit. Toto období začíná již od předškolního věku. Pro dítě je důležité už v tomto věku, aby umělo postupně rozlišovat v médiích, jako je například televize, základy toho, co je pravdivé a co je fikce. Virtuální realita by se pro děti mohla stát nebezpečím, když samy ještě nemají zkušenosti v reálném světě s tím, co jim obrazovka předkládá. A samy velice rády situace napodobují.

Aby se takové problematické situace nestaly, je nejdůležitější správná rodičovská pomoc. Proto je nutné umět správně komunikovat, vysvětlovat a starat se v této oblasti o dítě, aby se v mediálním světě co nejlépe orientovalo.

Proto se v této práci budu zabývat mediální výchovou v rodinách předškolního dítěte a dítěte mladšího školního věku; na základních školách na primárním stupni se budu věnovat mediální výchově v procesu vyučování.

Po zhodnocení výsledků výzkumu zjistím, zda existuje návaznost mediální výchovy v rodině na mediální výchovu na základní škole.

Na základě těchto zjištění budu moci ve své práci zhodnotit problematiku dnešního silného vlivu médií na děti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Média a jejich vliv na společnost

1.1 Média

Slovo médium vychází z latiny a znamená prostředek, prostředníka, to, co něco zprostředkovává, zajišťuje. Obory, které se věnují různým projevům mezilidské, sociální komunikace, označují pojmem média to, co zprostředkovává nějaké sdělení.

O médiích dnes mluví a píší sociologové, psychologové, novináři a politici v nejrůznějších významech. Především mají na mysli tisk, rozhlas, televizi, a média založená na přenosu dat (Jirák, 2003).

Média jsou úzce spojovány s pojmy masová média a masová komunikace. Sám pojem „masa“ McQuail označuje:

- velký soubor
- není diferencovaná
- převážně záporná podoba
- postrádá pořádek
- je projevem masové společnosti (McQuail, 2002 s. 58).

McQuail odkazuje masová média k „organizovaným prostředkům komunikování, jež je otevřené, děje se na dálku a dostává se v krátkém čase k mnoha lidem“ (Jirák, 2003 s. 21).

Dále, rozděluje proces masové komunikace a masových médií. Masová média jsou „organizované postupy a technologie, které masovou komunikaci umožňují“ (McQuail, 2002, s.31).

Význam masových médií podle McQuaila (2002):

- jsou zdrojem moci – jako prostředek vlivu, ovládnání společnosti
- jsou prostředím, kde se odehrává řada událostí z veřejného života
- jsou významným zdrojem výkladů sociální reality a představ o ní
- jsou primárním klíčem ke slávě a k postavení známé osobnosti
- jsou zdrojem uspořádaných a veřejně sdílených významových soustav, které vymezují co je „normální“. (Odchytky jsou pak poměřovány tím, co je považováno za veřejně akceptovanou podobu normality.)

Masovými médii se rozumí podle Jiráka (2009): Periodický tisk, což jsou především noviny a časopisy. Dále rozhlasové a televizní vysílání a také veřejně dostupná sdělení na internetu. Jejich charakteristickým rysem je:

- že jsou dostupné neomezenému množství adresátů a jejich velkým počtem uživatelů.
- obsahy, které nabízejí, mohou být pro uživatele použitelné
- obsahy nabízejí průběžně, nebo pravidelně
- existence těchto forem komunikace závisí na zájmu a potřebách uživatelů.

Mičienka uvádí, že „V moderních společnostech se vytvořila svébytná podoba komunikace, kterou zajišťují komunikační prostředky schopné oslovit velké množství lidí v nejrůznějších sociálních prostředích a situacích“ (Mičienka, Jiráka, 2007, s. 17).

Z těchto vymezení pojmů můžeme říci, že média jsou všeobecně velice silnými, manipulujícími prostředky, které ovlivňuje názory, postoje lidstva, a tím se média mohou stát pro nás samotné velice nebezpečné tím, že jich mohou využívat lidé v různých funkcích pro své záměry. Dnes se médiím nelze vyhnout. Všichni jsou jimi ovlivňováni každý den. Média mají určité přínosy, především co se týká všeobecné informovanosti, ale s nimi jsou spjata určitá rizika.

1.2 Vliv médií

V dnešní době panuje jednoznačné přesvědčení, že média mají obrovský vliv na jedince i na společnost. „Že ovlivňují chování, postoje či názory jedinců, že mohou rozšiřovat obzory poznání, vzdělávat, pomáhat v politickém i spotřebitelském rozhodování, ovlivňovat životní styl (a tím i zdraví), ale také děsit, vyvolávat napětí, navádět ke společensky nežádoucímu jednání či uvádět v omyl“ (Jirák, 2003, s. 151).

Vliv médií můžeme vidět v tom, jak strukturují časový rozvrh dne, týdne: noviny vycházejí v určitou dobu, nebo pořady jsou vysílány v určitou hodinu (podle určité sledovanosti pořadu). Také důležitý je vliv médií v uspořádání prostoru, v němž se pohybujeme. Televizor je například umístěn tak, aby na něj bylo vidět z co nejvíce úhlů, počítač naopak je umisťován do koutů místností, kde se dá najít alespoň malé soukromí.

Média se nám také stávají jistou ritualizací. Může tím být například: oblíbenost čtení novin v jistou dobu, nebo sledování různých pořadů v určitou hodinu. Tak se média stávají naším denním zvykem.

Užívání médií také může ilustrovat mezilidské vztahy. Např. v rodinách, při vypínání a přepínání programů, ve smyslu, kdo na to má právo (Mičienka, 2007).

1.2.1 Reklama

Slovo Reklama vychází z latinského názvu (re-clamo), které znamená vyvolávat, křičet. Označovalo vyvolávání obchodníků na trzích, kteří prodávali své zboží a odlákávali zákazníky od konkurence.

Dnes ve vyspělé společnosti a díky technologiím můžeme reklamu vidět skoro všude. Od spotů přerušujících pořady v televizi, billboardů u silnic, po různé inzeráty v novinách a všelijaké reklamní nápisy na předmětech každodenní potřeby.

Každý den nás může zasáhnout průměrně přes čtyři tisíce reklamních sdělení. A pokud se vypravíme například do hypermarketu, číslo se přibližně zvedá k deseti tisícům (Mičienka, 2007).

Reklamu spojujeme se spotřebou předmětů a služeb. „Reklama se snaží ovlivnit naše chování tak, abychom se rozhodli pro určitý životní styl, a s ním spojený výrobek či službu, popřípadě se snaží ovlivnit naše postoje tak, abychom zůstali věrni určité značce, nebo se naopak rozhodli pro jinou“ (Mičienka, 2007, s. 244).

Pro reklamu je typické, že má sklon k idealizaci a zjednodušení. Výrobky, které jsou v ní nabízené, nemají stinné stránky. Podle Vernerera (2007), reklamní sdělení apeluje nejen na rozum, ale i na emoce a základní lidské hodnoty. Především, co se týká úspěchu, krásy, zdraví, jistoty, rodiny a dalších hodnot. Také využívá negativních jevů, jako jsou strach, samota, neúspěch, obezita.

Její kompozice je založena na vyvolání pozornosti, vyvolání zájmu o zboží a na vyvolání potřeby zboží si opatřit. Její sdělení může být klamavé. Ale pro určité bezpečí se musí řídit etickým kodexem, kde je dáno, že „Reklama by neměla například porušovat obchodní práva a ohrožovat zdraví obyvatelstva. Měla by chránit děti, nepropagovat násilí, pornografii, rasovou či náboženskou nesnášenlivost, nezneužívat dobrého jména osob nebo institucí“ (Verner, 2007, s. 65).

1.4 Druhy médií

Média můžeme rozdělit na tištěná a elektronická. Mezi tištěná můžeme zařadit knihy, noviny, časopisy; dále různé vyhlášky, plakáty, brožury, letáky atd.

Mezi elektronická média patří například: Televize, internet, rozhlas, CD, DVD, kazety, videokazety. Tato se vyvinula později, vývojem technického rozvoje tištěných médií.

Z těchto médií bývají dětem v dnešní době nejvíce zpřístupněny – televize a počítač.

1.4.1 Televize

Využívání hromadných sdělovacích prostředků zabírá z časového hlediska velice významnou složku. Ve vyspělých zemích je hned po spánku a práci na třetím místě. Z využívání všech druhů hromadných sdělovacích prostředků, nejvíce převažuje sledování televize.

Důvody převahy sledování televize nad jinými médii jsou v účinnosti tohoto typu komunikace. Podstata té účinnosti je ve vizuální obrazové informaci. Její znaky jsou:

- nepojmovost – není vázaná na slovo
- mimořádná rychlost vnímání
- citová působivost, vliv na podvědomí
- potencionální podprahovost

Při posuzování okamžitého působení v médiích, je obraz neúčinnější. Vizuální vnímání je velmi působivé, i když z vysokého toku informací, které na nás z televizního obrazu působí, jich vnímáme jen část. Tudíž se dojmy z viděného mohou u diváka velice lišit. Ale podle efektivnosti jednotlivých typů komunikace, vizuální vnímání podstatně pomáhá při zapamatování (Musil, 2008).

1.4.2 Počítač a internet

Počítač můžeme využít různě, při čemž děti nejčastěji k počítačovým hrám. V uměle vytvořené realitě her jsme ještě více, než při sledování televize, vtaženi do děje, protože tento způsob provedení nás silně odděluje od okolního prostředí.

Virtuální realita je dnes natolik dokonalá, že se našimi smysly těžce rozeznává, že jde jen o velmi věrohodnou iluzi. Pomocí virtuální reality se učíme jednat v různých situacích, tyto zkušenosti si fixujeme a při krizové situaci je velká pravděpodobnost, že je samy využijeme. Toto je velmi nebezpečné především na agresivních hrách (Kunczik, 1995).

Podle Musila (2003) je podstatou internetu - organizační řešení celosvětově volně vytvářené sítě.

„Technickým základem internetu je předávání multimediálních informací mezi počítači“ (Musil, s. 158, 2003).

Charakteristika podle Venera P: „Internet je komunikačním prostředím, nikoli pouhým komunikačním prostředkem“ (Verner, 2007. s. 58). Internet působí v komunikačním prostoru, v němž probíhá komunikace především interpersonální – člověka s počítačem. Také zde může probíhat komunikace člověka k člověku, člověka k více lidem, více lidí k více lidem, nebo jednoho k více lidem.

Musil uvádí, že na internetové síti lze nalézt mnoho různých informací, je zde dostupné vše, co se kdokoliv z uživatelů sítě rozhodne zpřístupnit.

Internet s sebou nese i jistá rizika. Například je zneužitelný, jako každá lidská aktivita. Některá rizika zneužití, která uvádí Musil (2003), spojené s šířením ilegálního obsahu jsou:

- pedofilie, nebo pornografie
- obchod s bílým masem
- šíření drog
- praní špinavých peněz
- šíření počítačových virů
- porušování autorských práv

„Internet je anonymní a reálný“ (Verner, 2007, s. 58). Proto sebou nese i tato rizika, kterým je dobré se vyvarovat, ale zároveň vědět, že existují. Je důležité přistupovat k internetu, jako ke zdroji informací, která nemusí být vždy pravdivá, protože jsou projevem lidí a různých společností, kteří zde využívají svůj záměr, který nemusí mít vždy dobrý charakter.

Jak uvádí Verner dále: Internet není dobrý, ani špatný. „Je odrazem světa jako sama žurnalistika, zrcadlem lidí před ním se pohybujících“ (Verner, 2007, s. 58).

2. VLIV MÉDIÍ NA DĚTI PŘEDŠKOLNÍHO A MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

2.1 Děti a média

Jedny z nejvíce využívaných mediálních prostředků dětmi, jsou televize a počítač. Říčan přirovnává to, co vidíme denně na obrazovce, k naší duševní potravě. Která má „vliv na naši povahu, inteligenci, rozhled, na naši přejícnost nebo sobectví, citlivost nebo otupělost, ušlechtilost nebo zhovadilost“ (Říčan, 1995, s. 8).

Dále Říčan varuje: *Pozor na počítačové hry, protože jsou velmi přitažlivé.* Děti se sice při nich často naučí s počítačem pracovat, ale hrozí, že počítač dítěti nahradí kamaráda. V těchto hrách se objevuje hodně násilí, před kterým je potřeba děti chránit.

U počítačových her se dítě nejen dívá na to, co je na obrazovce, ale samo také ovlivňuje průběh hry ovládnutím tlačítka a tak v některých hrách samo brutalitu ve virtuální realitě vytváří. To může rychle oslabovat vnitřní zábrany dítěte proti násilnému jednání.

2.1.1 Pozitiva a negativa sledování televize dětmi

Tato problematika je zkoumána mnoha výzkumy, při čemž jejich výsledky si někdy vzájemně odporují.

„Děti jsou pokládány za skupinu, na níž mohou média snadno působit a jež se nechá lehce ovlivnit“ (Mičienka, 2007, s. 43).

Z některých studií vychází najevo, že sledování televize má na děti špatný vliv, především z toho důvodu, že tato činnost odvádí děti od jiných aktivit, jako je hra a komunikace s vrstevníky. Jiné studie tvrdí, že díky pořadům, které děti sledují, vzniká

mezi dětmi mnoho nových témat, o kterých si mohou spolu povídat. A tak se mohou v kolektivu uplatňovat i tímto způsobem.

Dále je velmi rozšířen názor, že televize neblaze působí na děti z důvodu tupého a pasivního přijímání toho, co jim obrazovka předkládá. Ale zároveň se z jiných studií dovídáme, že děti nejsou pasivní diváci, že se samy rozhodují, co budou sledovat. Tím si utváří postoje k různým pořadům a rozvíjí se tak u nich kritické myšlení.

Sledování televize může ovlivňovat také rodinné vztahy. Rodiče k televizi odkládají děti, když se jim nemohou věnovat. Toto může často suplovat situace, kdy by si děti a rodiče měly spolu povídat.

Výzkumy zjišťovaly, jaký vliv má sledování televize na vzdělání dítěte. Nepodařilo se prokázat, zda je sledování televize příčinou, či následkem toho, že děti čím více sledují televizi, mají horší výsledky. Ale její negativní vliv je zřejmý (Mičienka, 2007).

Podle Říčana „Čím více příjemností je snadno a rychle k mání, tím více bledne sen o budoucnosti, kdy vykonám něco významného“ (Říčan, 1995, s. 27). Tím charakterizuje, že dětem, které často sledují televizi, se zobrazuje svět, ve kterém vše mohou vidět jednodušeji. Zároveň se vytváří jejich smysl pro povinnosti a pro měřítko hodnot. U dětí tak slábne schopnost dosahování a vytyčování vzdáleného cíle. Bez tohoto cíle se těžko naučí vytrvale a pilně pracovat. To se negativně projeví k povinnostem do školy i v životě.

Dále uvádí, že u dětí, které se teprve učí rozlišovat skutečnost od televizního obrazu, může být rizikem, že si vytvoří nesprávný, falešný obraz světa. Toho se později budou těžko zbavovat. Dítě by mělo pochopit náš svět, ve kterém vládne nějaký řád. A to jak ve smyslu dobra a zla, tak i přírodních zákonitostí.

Pokud jde o četnost sledování televize:

Říčan (1995) uvádí, že batolatům do tří let by mělo stačit vidět každodenní večerníček. Předškolákům pohádka navíc, či nějaké snímky z přírody.

Americká pediatriká akademie shrnula veškerá rizika spojená se sledováním televize, do jednoznačného pokynu: „Pediatri by měli doporučovat rodičům, aby nenechávali své děti sledovat televizi více než 1 – 2 hodiny denně“ (Musil, 2008, s. 83).

Dále uvádí, že „Elektronická média přinášejí značná rizika pro mládež a zejména děti. Kvůli specifčnosti dětské psychiky je riskantní zejména sledování násilných a erotických scén. Televizní násilí a násilné počítačové hry prokazatelně ovlivňují násilné chování u dětí a mládeže a kriminalitu v dospělém věku. Vliv erotiky je zatím méně prostudován“ (Musil, 2008, s. 83).

2.1.2 Zákazy televize v rodině

Rogge (1996) se vyjadřuje k zákazům televize, jako i k jejímu odměňování tak, že pomáhají jen krátkodobě a povrchně. Zákazy spíše vedou k boji o moc a k tajnůstkářství. Jednak jsou udávány nerozvázně a zpravidla se nedodržují a děti samy vymýšlejí, jak tyto tresty obejít. Odměňování zase naopak zvyšuje fascinaci televizí a může znehodnocovat samostatnost dítěte. Například, plnění povinností, jako udržovat si pořádek, by pro děti měly být samozřejmostí a nemusí se tak zvlášť odměňovat.

Zákazy některých pořadů, které jsou pro děti nevhodné jsou jistě důležité. Je na uvážení rodičů, jak jednat s dítětem a zakázat mu sledování takových pořadů, které mají na děti negativní vliv. A mohou mít za následek jejich špatné jednání.

Pro podporu správného utváření postojů dětí k povinnostem, je dobré, když děti mají zadané různé domácí povinnosti, které jsou pro ně každodenní samozřejmostí (domácí úkoly, úklid nepořádku, pomoc matce). A po jejich splnění by měla následovat volná zábava, spontánní činnosti dětí, především činnosti, které dítě uspokojí.

V každém případě je důležité mít daná pravidla a nějakým způsobem je dodržovat, aby se v nich dítě orientovalo.

Rogge (1996) uvádí, že jakkoli je důležitá pomoc dítěti, aby pochopilo televizní zážitky, tak především máme brát ohled na jeho city. Úkolem rodičů má být poskytování podmínek, prostoru a času, pro získání nových zkušeností dítěte a potvrzení si, že to zvládl, nebo se proto rozhodl sám. Blízkost, přijetí, pomoc dětem, nemáme zaměňovat za přítomnost. Rodiče by měly respektovat, když je přáním dítěte, aby bylo samo a má touhu po vlastních zkušenostech.

„Televizní výchova se zdaří tím lépe, čím více při ní spolupracujeme s dětmi“ (Rogge, 1996, s. 87). Média ztěžují a komplikují výchovu a žádný typ televizní výchovy není nejideálnější, protože každý provází střety a hádky.

Souhlasím s tímto názorem, v každé rodině se dějí tyto nepříjemné situace a nelze se jim příliš vyhnout, jelikož televize je dětmi velice často využívaným médiem, který rodiče často při své výchově usměrňují. Toto se nemusí dětem líbit a tak vznikají hádky.

Tudíž spolupráce rodičů s dětmi, kterou autor zmiňuje je velice důležitá. A měla by se dít přívětivou formou, rozhovorem, vysvětlením. A ne takovou formou, kdy může jít o boj moci a bezmoci, když si rodič myslí, že ví všechno nejlíp, například při neodůvodněných zákazech televize a jiných situacích.

Důsledky a pravidla podle Roggeho (1996):

Pro pochopení dětských zkušeností s médii je důležité, co vidí a slyší od rodičů, jaký je jejich vztah k médiím. Rodič by si tak měl uvědomovat, jaký dává dítěti vzor v oblasti médií.

Přednostním cílem výchovného jednání, by měla být podpora schopností a dovedností dítěte. Toto je důležité z hlediska utváření si svého volného času, podle toho, jaké aktivity dítě bude zvyklé vykonávat.

Jednání rodičů s dětmi, které se týkají médií, se dotýkají interakcí i vztahů v rodině. Mohou je ovlivnit často negativně. Proto by mělo docházet k rozhovorům, které mohou zpracovávat generační rozdíly.

Pravidla sledování televize:

1. Ujasnit si motivy, které nás vedou k tomu, že sledujeme televizi. Odůvodnění, proč se dívám na televizi. Je to moje potřeba? U dítěte touha po sledování televize může znamenat např. kritický životní zážitek, nebo nedostatek možností trávení volného času.
2. Zákazy sledování televize nepomáhají. Podporuje dětský odpor a protest. Důsledkem poté bývá vyhyčivé chování a tajnůstkářství před rodiči.

3. Sledování televize nemá být ani odměna, ani trest. A také by nemělo hrát roli chůvy. Pokud by k tomu došlo, měli by rodiče vysvětlit dítěti svůj způsob chování.
4. Sledování televize musí být podřízeno programu dne dítěte a ne naopak. Omezit tak délku sledování televize s ohledem na jiné aktivity dítěte ve volném čase.
5. Děti by se neměly dívat na televizi samy.
6. Rozhovory o televizi by neměly dítě zstrašovat, nebo příliš moralizovat. Mělo by se mluvit zásadně v první osobě. Při poučování, například když rodič řekne: „Na co hloupého se to dítě dívá“, se dítě může cítit znevažované a nepochopené.
7. Důležitý je čas k dostatečnému zpracování, toho co dítě vidělo v televizi. Délka zpracování záleží na citovém zásahu dítěte. Po skončení pořadu bychom měli dítě nechat a čekat, až samo začne mluvit. Poté mají rodiče aktivně naslouchat a neskrývat svůj názor na věc (Rogge, 1996).

Říčan (1995) v této oblasti radí rodičům:

- Aby učily děti vybírat, co budou sledovat. Naplánovat, na co se budou dívat (nejlépe společně) a poté televizor vypnout.
- Aby starším dětem již vysvětlovaly škodlivost médií. (pornografie, násilí a jiné).
- Aby vyjadřovali své názory v této oblasti nahlas i na veřejnosti (ve škole, na schůzi rodičů i jinde).
- Dále radí využít videokameru a naučit s ní dítě zacházet, aby dítě vidělo a pochopilo, jak a co může televizní obrazovka znázorňovat.
- A také tvrdí, že je potřeba, aby zakazovali televizi dětem, když je to nutné. Aby dítě vědělo, že není pánem obrazovky. V tomto případě je rodič sice jistým omezovatelem, ale především oporou, která v této výchově pravidel a omezení, znamená pro dítě také důležitý pocit bezpečí.

2.1.3 Vliv reklamy na děti

Podle Musila (2008) děti do 4 let neodliší reklamu od jiných pořadů. Toto zvládnou až po 5. roce, ale i tak na ně působí její vliv. Dítě chce to, co vidí, zvláště když to vidí u ostatních dětí. Po 5. roce děti vnímají reklamu, jako něco co souvisí se získáváním žádoucích věcí. Mezi 7. a 10. rokem, při správné výchově k médiím, mohou dokázat odlišit reklamu od spolehlivé informace. A po 10. roce se u dětí začíná vytvářet povědomí o značkovém zboží a hodnotová kategorizace podle módnosti.

Celý vývoj je silně ovlivněn, jak reklamou, tak i dětským kolektivem. Tyto vlivy, které způsobují požadavky dětí na rodiče, mohou být pro rodiče těžko zvládnutelné.

V tomto problému je velice zásadní výchova rodičů. Měla by fungovat správná komunikace mezi rodičem a dítětem tak, aby dítě chápalo, že nemůže dostat vše, o co si řekne, a co si přeje. Zároveň není dobré, aby nedostávalo nic, protože děti se mezi sebou často srovnávají. Sledují, kdo co vlastní a někdy to silně určuje postavení v jejich vrstevnické skupině.

Děti z nemajetných rodin toto mají těžší. Ale rodiče by se měly snažit jim tyto věci kompenzovat především silným rodinným zázemím. Bez tohoto pocitu dítě hůře bude zvládat skutečnosti, jako nepřijetí, či možný posměch ze strany svých vrstevníků. A navíc se tak dítě může cítit méněcenné ze strany rodičů. Tudíž by od rodičů měla fungovat, jak patriční stimulace od nesmyslných požadavků dítěte, tak pochopení a uskutečnění toho, co dítě opravdu potřebuje a to z hlediska svých psychických potřeb.

2.1.4 Volný čas a jeho trávení před televizní obrazovkou

Hofbauer (2004) uvádí, že volný čas je důležitý čas každého z nás. Ovlivňuje a spoluutváří naši osobnost. Je tak důležitým prvkem našeho života, že existuje samotný obor v pedagogice, který se jím zabývá.

Pedagogika volného času se zabývá cíly, pojetím a obsahem volného času. Dále se zabývá institucemi, které zprostředkovávají různé programy pro volný čas a jejich organizacemi.

Volný čas, je činnost „do níž člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí, a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení“ (Hofbauer, 2004, s. 13).

Jako funkce volného času uvádí Hofbauer: Odpočinek, zábavu a rozvoj osobnosti. Vychází z pojetí více autorů. Například, podle J. Dumazediera, psychologická funkce volného času vyrovnává zčásti vliv práce a zahrnuje: Zábavu, rozptýlení, osvobození se od požadavků pracovního procesu. Dále zahrnuje, rozvoj intelektuální, umělecký, fyzický, rozvoj tvořivosti a vzdělávání. A. Kaminsky vymezil tři hlavní způsoby realizace volného času: Odpočinek, zábava a aktivity rozvíjející osobnost. Horst W. Opaschowski považuje za základní funkce:

- rekreaci – (zotavení a uvolnění)
- kompenzaci – (odstraňování zklamání a frustrací)
- výchovu a další vzdělávání – (učení o svobodě a ve svobodě, sociální učení)
- kontemplaci – (hledání smyslu života a jeho duchovní výstavba)
- komunikaci – (sociální kontakty a partnerství)
- participaci – (podílení se, účast na vývoji společnosti)
- integraci – (stabilizaci života rodiny a vrůstání do společenských organismů)
- enkulturaci – kulturní rozvoj sebe samých, tvořivé vyjádření prostřednictvím umění, sportu, technických a dalších činností (Hofbauer, 2004, s. 14).

Volný čas je důležitý pro naši životní rovnováhu, pro naše psychické stavy. Nemůžeme činit jen povinnosti, ale vycházet ve volném čase z našich potřeb a zájmů. Dopřát si libé pocity, radosti, uvolnění, odpočinku. Každý člověk tráví svůj volný čas podle sebe a může se realizovat v nejrůznějších odvětvích svých zájmů. Tím se právě také formuje jeho osobnost.

Podle Říčana (1995) přibývá lidí, kteří tráví před obrazovkou většinu svého volného času. Je to snadno dostupná zábava, která z lidského života vytlačuje mnoho jiných, cennějších a důležitějších okamžiků a prožitků. Tomuto nebezpečí jsou vystavené také děti, pokud jsou ponechány samy sobě.

Ve volném čase ubývá rekreace, sportu, turistiky. Není čas na rozhovory a hry s dětmi. A také máme méně trpělivosti naslouchat druhým, a proto si navzájem hůře rozumíme.

Dále Říčán popisuje, že člověk před obrazovkou ztrácí svůj život a nahrazuje si ho virtuální realitou, a to protože na něj tato realita působí dokonale.

Souhlasím s tímto názorem, volný čas je důležitý trávit i jiným způsobem, jinak se nám sledování televize svoji přitažlivostí může stát i jednoduchým smyslem života, který tak bude ochuzen o spousty zážitků především ve smyslu vlastní seberealizace.

Říčán (1995) udává možné důsledky nadměrného sledování televize, vzniku špatných vztahů mezi lidmi, chybí lidem trpělivost pro naslouchání druhých, neschopnost dosahovat a plánovat vzdálených cílů. A ubývání aktivní rekreace a sportu.

2.2 Předškolní věk

Vágnerová (2005) předškolní věk nazývá jako věk hry. Uvádí, že předškolní období trvá od 3 do 6-7 let. Ukončení tohoto období není určeno jen fyzickým věkem, ale týká se především sociální oblasti, tedy nástupem do školy.

Předškolní věk je charakteristický stabilizací vlastní pozice ve světě, diferenciací vztahu ke světu. V poznávání svého okolí, dítěti pomáhá jeho představivost. Je to fáze typická, pro fantazijní zpracování informací, intuitivního uvažování, které ještě není regulováno logikou. Stále u dítěte přetrvává egocentrismus, který ovlivňuje uvažování i komunikaci. Označuje ho také, jako věk iniciativy, kdy dítě má potřebu již něco zvládnout, vytvořit a potvrdit si tak své kvality.

V sociální oblasti dochází k rozvoji vztahů s vrstevníky. Je to období fáze přípravy na život ve společnosti. Znamená to, že dítě musí přijmout řád, který chování k různým lidem upravuje. Kdy se musí naučit spolupracovat, ale také by se měl ve své vrstevnické skupině snažit prosadit. Toto můžeme sledovat nejlépe při společných hrách s dětmi.

Poznávání je v tomto věku zaměřeno na nejbližší svět a pravidla, která v něm platí. Piaget toto období nazývá „období názorného, intuitivního myšlení“

Typické znaky uvažování předškolního dítěte:

1. Centrace – Je to tendence k ulpívání na jednom nápadném a pro dítě podstatném znaku a přehlížení ostatních. Předškolní děti nedokáží uvažovat komplexně.
2. Egocentrismus – Ulpívání na subjektivním názoru a opomíjení jiných, které mohou být odlišné. Dítě ještě nechápe, proč by mělo situace posuzovat z více hledisek.
3. Fenomenismus – Dítě dává důraz na zjevnou podobu světa, či jeho představu. Svět je pro něj takový, jak vypadá. Takovým příkladem může být, když odmítá akceptovat, že velryba není ryba.

4. Prezentismus – Souvisí s fenomenismem. Je to přetrvávající vázanost na přítomnost, aktuální podobu světa. Je to tak, protože to tak dítě doopravdy vidí.
5. Magičnost – Používání fantazie do dění reálného světa.
6. Animismus (antropomorfismus) – Přidávání lidských vlastností neživým objektům.
7. Absolutismus – Přesvědčení, že každé poznání musí mít jednoznačnou platnost. Předškolní dítě nepochopí relativní myšlení dospělých (Vágnerová, 2005).

2.3 Mladší školní věk

Vágnerová (2005) rozděluje školní věk na:

- Raný školní věk – od nástupu do školy, tedy od 6-7 let do 8-9 let. Je charakteristický změnu sociálního postavení a různé vývojové proměny, především ve vztahu ke škole.
- Střední školní věk – od 8-9 let do 11-12let. Doby, kdy dítě přechází na 2. stupeň základní školy. Toto období lze označit, jako fáze na přípravu dospívání.
- Starší školní věk je respektive období 2. stupně základní školy. Trvá do ukončení základní školy. Je to období pubescence.

„Školní věk lze chápat jako období oficiálního vstupu do společnosti, kterou představuje obecně ceněná instituce školy. Zde musí dítě potvrdit své kompetence, pilně pracovat a plnit povinnosti, tak jak od něho společnost očekává. Toto období bývá označováno jako období fáze píle a snaživosti, jejímž hlavním cílem je uspět, prosadit se svým výkonem“ (Vágnerová, 2005, s. 237).

Co se týká vývoje poznávacích procesů. V období 5-7 let věku dítěte, má být sluchové a zrakové vnímání na takové úrovni, jaké je potřeba pro zvládnutí 1. třídy základní školy. Mění se způsob, kterým dítě vnímá veškeré podněty.

U zrakového vnímání je důležitý rozvoj vidění na blízkou, rozlišování detailů, které je důležité pro práci ve škole. V průběhu vývoje se vyvíjí schopnost akomodace oční čočky, která ovlivňuje přesnost vidění na různou vzdálenost. Předškolní děti mají tendenci zaostřovat na dálku, proto vidí lépe na dálku než na blízkou.

Konstantnost vnímání, znamená schopnost rozlišit a identifikovat určitý tvar, bez ohledu na jeho polohu. Vyvíjí se mezi 5. – 7. rokem.

Nejdříve se děti naučí diferencovat vertikální polohu, to znamená – nahoře, dole. Horizontální diferenciaci, znamená rozlišení pravolevé polohy, je mnohem složitější, zvládnou ji děti školního věku.

Percepční strategie se u předškolních a školních dětí liší. Předškolní děti, nemají ve svém poznávání žádný systém, pozorují to, co je právě zaujme, bez žádného plánu, postupují nahodilým způsobem. Školní děti jsou schopny systematické explorační. To znamená, postupného prohlížení, naučily se, že objekt tak lépe poznají a nic nevynechají.

Vágnerová dále uvádí způsoby myšlení podle Jeana Piageta, typické u dětí školního věku od 6-7 do 11 let, jako fázi konkrétních logických operací.

Ty jsou charakteristické:

1. respektováním zásadních zákonů logiky
2. vázaností na realitu

Tedy toto myšlení vždy operuje se skutečností, která musí mít nějaký konkrétní obsah. Pro děti na počátku školní docházky je dobré využívat názorné pomůcky a možnost ověřit si výklad učitele prakticky a na konkrétním příkladu (Vágnerová, 2005).

Zásadní změna logického uvažování dítěte školního věku, je v tom, že dětské poznávání se stává objektivnější a přesnější, než ve věku předškolním (Vágnerová, 1996).

Za důležitou oblast v období mladšího školního věku, je důležité zmínit socializaci. Dítě se dostává do jiného prostředí než bylo zvyklé a musí zvládnout tuto změnu přijmout.

Vágnerová uvádí, že nástup do školy pro dítě znamená osamostatnění, přijetí zodpovědnosti za své jednání.

Sebehodnocení mladšího školáka je závislé na mínění od jeho okolí. Potřebuje dosáhnout společenského uznání, být druhými akceptováno a oceňováno.

Podle Ericsona je školní období fází píle a snaživosti, v níž se dítě prosazuje svým výkonem (Vágnerová, 1996).

3. MEDIÁLNÍ VÝCHOVOU K MEDIÁLNÍ GRAMOTNOSTI

3.1 Mediální výchova

„Dnes již nestačí umět psát, číst a počítat. Stejně důležitá je počítačová gramotnost a dále mediální výchova ve smyslu výchovy ke správnému a efektivnímu využívání hromadných sdělovacích prostředků“ (Musil, 2003, s. 116).

Můžeme říci, že tedy všechny tyto schopnosti jsou důležité pro dorozumění se a pochopení dnešního světa a společnosti ve které žijeme.

Podle Musila, se termín mediální výchova „používá ve dvojitým významu:

- výchova ke správnému využívání hromadných sdělovacích prostředků (výchova k médiím): tento význam je v současnosti u nás frekventovaný v důsledku zařazení této problematiky do osnov od školního roku 2005/2006.
- vzdělávání a výchova prostřednictvím médií“ (Musil, 2008, s. 115).

Média se staly silným socializačním faktorem, který dokáže zastínit i jiné, například školu i rodinu. Pro to, aby se člověk mohl v dnešní společnosti uplatňovat, je důležité umět vyhodnocovat informace a podněty, které na nás působí, nejčastěji z tisku, internetu a televize. Informace, které se z médií dovídáme, mají velmi nestejnoroďý charakter a jejich vyhodnocení vyžaduje značnou průpravu.

Dále Musil uvádí, že cílem mediální výchovy ve škole a také v rodině je porozumění roli a fungování médií, a to pomocí nácviku kritického přijímání zpráv z médií a nácviku orientace v médiích ve smyslu vybírat si z neomezené nabídky informací a zábavy, kterou média nabízejí (Musil, 2008).

Mičienka (2007) uvádí „Váha, kterou masová média mají, je tak velká, a produkce, kterou nám nabízejí, do té míry průhledná, že „žít s médii“ stále zřetelněji

vyžaduje speciální přípravu. Proto je stále potřebnější součástí výbavy jednotlivce, kompetence, která mu umožňuje médií využívat ke svému užitku a současně se bránit jejich možným neblahým dopadům – soubor poznatků o médiích a dovedností v nakládání s nimi, které tvoří celou vnitřně provázanou oblast základní výbavy moderního člověka, zkrátka mediální gramotnost. A proto je stále běžnější součástí všeobecného vzdělávání po celém světě výchova k životu s médii – mediální výchova“ (Mičienka, 2007, s. 8).

V Chartě práv dítěte, článku 17 z roku 1989 „se praví, že členské státy vnímají významnou funkci, kterou nesou masová média, a budou zajišťovat, aby dítě mělo přístup k informacím a materiálům z množství národních a mezinárodních zdrojů, zvláště takových, které jsou zaměřeny na jeho sociální, duchovní a morální blaho a fyzické a duševní zdraví“ (Mičienka, 2007, s. 8).

„Rozvoj informační společnosti staví školy a celou soustavu výchovy a vzdělání před dvojitý úkol“ (Musil, 2008, s.115).

- Je nezbytné v dnešní společnosti dokázat využívat a regulovat tok informací. Na školách musí být součástí vzdělání informační technologie a její nové nástroje proto, aby s nimi děti dovedly zacházet. Dává se tak důležitost vzdělání v počítačové gramotnosti a mediální výchově, ve smyslu správného a efektivního využívání hromadných sdělovacích prostředků.
- Také je důležité učit se zvládat nová rizika, která sebou média přinášejí, kdy největší vliv na děti v této oblasti mohou mít rodina a škola. Mají plnit své úlohy a plně využít svého vlivu, kterým mohou docílit dobrých výsledků. Jelikož se tvrdí, že rodina a škola ovlivní dítě 15x více, nežli média.

3.1.1 Zařazení tématu Mediální výchova do základního vzdělávání podle RVP

Mediální výchova je v rámcovém vzdělávacím plánu zařazena jako jedno z průřezových témat. Průřezová témata reprezentují okruhy aktuálních problémů současného světa. Jsou důležitým formativním prvkem základního vzdělávání, zároveň pomáhají rozvíjet osobnost žáka v oblasti jeho postojů a hodnot.

Průřezová témata tvoří povinnou součást základního vzdělávání. Školy je musí do svého vzdělávání zařazovat na 1. i na 2. stupni základního vzdělávání a gymnaziálního vzdělávání, ale nemusí být zastoupena v každém ročníku. Povinností školy je, v průběhu základního vzdělání nabídnout žákům všechna průřezová témata a jejich tématické okruhy a jejich realizaci stanovuje školní vzdělávací plán.

Způsob výuky průřezových témat lze využít, jako integrativní součást vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu, nebo v podobě samostatného předmětu, projektu, či semináře (RVP ZV, 2007).

Přínosy mediální výchovy k rozvoji osobnosti žáka v oblasti vědomostí, dovedností a schopností podle RVP ZV:

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- přispívá ke schopnosti úspěšně a samostatně se zapojit do mediální komunikace
- umožňuje rozvíjet schopnost analytického přístupu k mediálním obsahům a kritického odstupu od nich
- učí využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času
- umožňuje pochopení cílů a strategií vybraných mediálních obsahů
- vede k osvojení si základních principů vzniku významných mediálních obsahů

- umožňuje získat představy o roli médií v klíčových společenských situacích a v demokratické společnosti vůbec
- vytváří představu o roli médií v každodenním životě v regionu
- vede k rozeznávání platnosti a významu argumentů ve veřejné komunikaci
- rozvíjí komunikační schopnost zvláště při veřejném vystupování a stylizaci psaného a mluveného textu
- přispívá k využívání vlastních schopností v týmové práci i v redakčním kolektivu
- přispívá ke schopnosti přizpůsobit vlastní činnosti potřebám a cílům týmu

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- rozvíjí citlivost vůči stereotypům v oblasti médií i způsobu zpracování mediálních sdělení
- vede k uvědomování si hodnoty vlastního života a odpovědnosti za jeho naplnění
- rozvíjí citlivost vůči předsudkům a zjednodušujícím soudům o společnosti (zejména o menšinách) i jednotlivci
- napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování a prezentace (RVP ZV, 2007, s. 102)

3.1.2 Tématické okruhy průřezového tématu Mediální výchova

RVP ZV člení tématické okruhy na okruhy receptivních činností a okruhy produktivních činností.

Okruhy receptivních činností jsou:

- kritické čtení a vnímání mediálních sdělení - pěstování kritického vnímání v reklamě, zpravodajství. Rozlišení zábavných, bulvárních sdělení od informativních důležitých prvků pro společnost, chápání podstaty mediálního sdělení, identifikace základních orientačních prvků v textu
- interpretace vztahu mediálních sdělení a reality - různé typy sdělení, jejich rozlišování, rozdíl mezi zprávou a reklamou, mezi fiktivním a pravdivým obsahem, hlavní rysy reprezentativnosti, vztah mediálního sdělení a sociální zkušenosti, prvky signalizující hodnotu o kterou se sdělení opírá
- stavba mediálních sdělení - příklady pravidelností v uspořádání mediovaných sdělení, principy sestavování zpravodajství, principy pozitivní, jako význam a užitečnost, principy zezábavňující (negativita, jednoduchost)
- vnímání autora mediálních sdělení - identifikování se s postoji a názory autora v jeho sděleních, výrazové prostředky a jejich uplatnění pro vyjádření názoru i pro záměrnou manipulaci, výběr a kombinace slov, obrazů a zvuků z hlediska záměru a hodnotového významu
- fungování a vliv médií ve společnosti - organizace a postavení médií ve společnosti, faktory, které ovlivňují média, způsoby financování médií a jejich dopady, vliv médií na každodenní život, společnost, politiku, kulturu. Vliv médií na uspořádání dne, na postoje a chování lidí.

Okruhy produktivních činností jsou:

- tvorba mediálního sdělení - „uplatnění a výběr výrazových prostředků a jejich kombinací pro tvorbu věcně správných a komunikačně (společensky a situačně) vhodných sdělení“(RVP ZV, 2007, s. 103), tvorba mediálních sdělení pro školní časopis, televizi, internet, rozhlas. Technologické možnosti a jejich omezení.
- práce v realizačním týmu - redakce školního časopisu, rozhlasu, televize, či internetového média, utváření týmu, komunikace a spolupráce, stanovení cílů, rozdělení úkolů, faktory ovlivňující práci v týmu (RVP ZV, 2007).

3.2 Mediální gramotnost

„Mediální gramotností se z pravidla rozumí soubor poznatků a dovedností potřebných pro orientaci v málo přehledné a neprůhledně strukturované nabídce mediálních produktů, které vytvářejí prostředí, v němž se současný člověk pohybuje“ (Mičienka, Jirák, 2007, s. 9).

„Jedním z nejvýznamnějších a současně nejtěžších úkolů člověka v moderních a pozdně moderních společnostech je vůbec se orientovat ve světě, v němž žije, a pochopit, jak a v čem na něj média mohou působit a působí.“

„Společenské, ekonomické i kulturní proměny médií jsou nepřehlédnutelné, a přitom je jejich důsledky obtížné intuitivně, bez zvláštní přípravy pochopit. Proto se v řadě demokratických zemí ustavuje v průběhu druhé poloviny 20. století představa, že člověk žijící ve společnosti prostoupené médii potřebuje k tomuto životu určitou základní výbavu, tzv. mediální gramotnost“ (Jirák, Köpplová, 2009, s. 372).

Podle Mičienky, mediální gramotnost v sobě zahrnuje „soubor poznatků a dovedností potřebných pro orientaci v málo přehledné a neprůhledně strukturované nabídce mediálních produktů, které vytvářejí prostředí, v němž se současný člověk pohybuje. To znamená, že mediální gramotnost je tvořena:

1. poznatky na jedné straně potřebnými pro získání kritického odstupu od médií, na druhé straně umožňujícími maximální využití potenciálu médií, jako zdroje informací, kvalitní zábavy, aktivního naplnění volného času apod.,
2. dovednostmi dovolujícími a usnadňujícími tento kritický odstup i maximální kontrolu vlastního využívání médií (Mičienka, Jirák, 2007, s. 9).

Dále Mičienka uvádí: Mediální gramotnost v praxi zahrnuje základní poznatky o fungování médií a o společenské roli médií.

Jako důležitou součástí mediální gramotnosti, udává znalost mediálních produktů, ve smyslu jejich uspořádání a pravidelnosti. Jedná se o schopnost určit typ nabízeného sdělení, vyhodnotit jeho komunikační záměr a věrohodnost.

Osvojení si mediální gramotnosti spontánně je prakticky vyloučené, proto je tato problematika řešena vzděláváním v této oblasti a stala se součástí kurikul vzdělávací soustavy ve všech zemích, které „jsou ve stavu plné mediální saturace, resp. mediálního zahlcení“ (Mičienka, Jirák 2007, s. 10).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Média jsou v dnešní době velice silné prostředky, které ovlivňují celou širokou společnost. A je zjištěné, že mají silný vliv na děti, již od předškolního věku.

V tomto věku děti ještě nemají vyhraněné názory, a nejsou schopny kritického myšlení. Proto může být nebezpečné, když na ně dnes média působí každý den.

Podle RVP ZV (2005), má být zařazována mediální výchova na základních školách od prvního stupně, jako průřezové téma školního vzdělávacího plánu.

Na otázku, co s mladšími dětmi, které také potřebují chránit před různými vlivy médií a všeho toho, co mohou každý den vidět v televizi, můžeme říci, že je to záležitost především rodičů, jak se staví k výchově v této oblasti a jak ji zvládají.

To, co může ovlivňovat mediální působení na dítě a jeho tzv. „mediální imunitu“, mohou být například tyto aspekty: Jak často jsou dětem média poskytovány. Jestli rodiče s dětmi probírají to, co viděly v televizi, Nebo jestli jim rodiče vybírají pořady, které mohou sledovat, a které ne. Jaké aktivity rodina společně vykonává ve volném čase. A jaký mají sami rodiče postoj k médiím.

4. Výzkumné šetření

4.1 Cíl empirické části

Jako cíl své bakalářské práce jsem si stanovila zjistit: Jak se v rodinách dítěte předškolního věku a mladšího školního věku, uskutečňuje výchova v oblasti médií. A jestli existuje návaznost mediální výchovy v rodinách předškolních dětí na mediální výchovu na základní škole.

Jako další cíle jsem si stanovila zjistit: Možnosti využití počítače a internetu dětmi předškolního a mladšího školního věku. A jak se uskutečňuje výuka mediální výchovy na základních školách.

4.2 Hypotézy

Hypotéza č. 1 Předpokládám, že rodiče dětí předškolního věku se zajímají o to, co jejich děti sledují v televizi, vybírají jim pořady, které mohou sledovat a dívají se na ně společně.

Hypotéza č. 2 Předpokládám, že většina rodičů nechává své dítě sledovat televizi každý den, ale ne více než 3 hodiny.

Hypotéza č. 3 Předpokládám, že většina dětí vlastní svůj počítač nebo má přístup k počítači již od předškolního věku.

Hypotéza č. 4 Předpokládám, že učitelé a učitelky základních škol na primárním stupni mají pozitivní přístup k výuce mediální výchovy, uvědomují si její důležitost.

Hypotéza č. 5 Předpokládám, že učitelé a učitelky základních škol si výuku mediální výchovy vytváří sami a především formou integrace do předmětů.

4.3 Vymezení výzkumného vzorku

Pro zjištění svého výzkumu, jsem náhodně vybrala pět základních škol a šest mateřských škol z lokality Prahy 2.

Zde jsem uskutečnila svůj výzkum:

S dětmi od 3 do 10 let, metodou dotazníků pro rodiče – vytvořila jsem dotazník, který jsem ve vybraných ZŠ a MŠ nechávala pro rodiče, v rozmezí od konce ledna, po dobu tří měsíců.

S dětmi od 3 do 6 let metodou rozhovoru, který jsem realizovala během jednoho dne v mateřské škole na Praze 2, kde jsem byla na své čtrnáctidenní pedagogické praxi.

S učiteli primárního stupně metodou dotazníku, který jsem rozdala na vybraných základních školách Prahy 2. Dotazník jsem nechávala na základních školách pro učitele na vyplnění od konce ledna, po dobu tří měsíců.

Celkem se výzkumu zúčastnilo 20 rodičů dětí předškolního věku, 20 rodičů dětí mladšího školního věku, 14 dětí při skupinovém rozhovoru, 20 učitelů základních škol primárního stupně. Z toho jich bylo dotazováno: 4 učitelé z prvních tříd, 4 učitelé z druhých tříd, 3 učitelé ze třetích tříd, 4 učitelé ze čtvrtých tříd, 5 učitelů z pátých tříd.

4.4 Metody a postup výběru výzkumného nástroje, konstrukce dotazníku

Ke zjištění svého výzkumu jsem zvolila metodu pomocí dotazníků a rozhovoru. Dotazníky jsem strukturalizovala jak pro rodiče dětí předškolního a mladšího školního věku, tak pro učitele základních škol primárního stupně.

Metodu rozhovoru s dětmi v mateřské škole jsem zvolila, pro možné ověření některých odpovědí rodičů v dotaznících.

1. Dotazník pro rodiče dětí předškolního a mladšího školního věku.

První část otázek se týká zjištění, jak často se děti dívají na televizi, a jestli se rodiče zajímají o to, co jejich děti v televizi sledují. Druhá část se týká zjištění, jestli děti vlastní, nebo mají přístup k počítači již od předškolního věku.

Dotazník jsem strukturalizovala pomocí uzavřených otázek, ze kterých si respondent měl vybrat vždy jednu odpověď. (viz příloha str. 54)

2. Rozhovor s dětmi.

Tuto metodu jsem volila především pro ověření některých odpovědí z dotazníku pro rodiče. Rozhovor byl skupinový, probíhal jako úvodní činnost při hlavním zaměstnání. Prováděla jsem polostrukturalizovaný rozhovor, kdy jsem měla předem připravené otázky, a podle odpovědí dětí jsem danou šetřenou oblast zkoumala déle, nebo kratší čas. Rozhovor trval asi 15 minut. Vedl ke zjištění, na jaké se děti dívají pořady, kdy se dívají, jestli jim rodiče zakazují televizi, nebo jestli se jejich rodiče dívají na televizi spolu s nimi.

3. Dotazník pro učitele.

Při konstrukci dotazníku, jsem postupovala takto: V první části dotazníku zjišťuji, jaký přístup mají učitelé k výuce mediální výchovy. V druhé části zjišťuji, jakým způsobem mediální výchovu vyučují. Převažovaly otázky s uzavřenými

odpověďmi. Tři otázky byly otevřené a dvě polouzavřené, tedy uzavřené s dodatečným vysvětlením. (viz příloha str.56)

4.5. Analýza výsledků, vyhodnocení

Provedený výzkum mohu pro přehlednost rozdělit na tři části.

První část se zabývá otázkami a odpověďmi dotazníků pro rodiče s předškolními dětmi a dětmi mladšího školního věku.

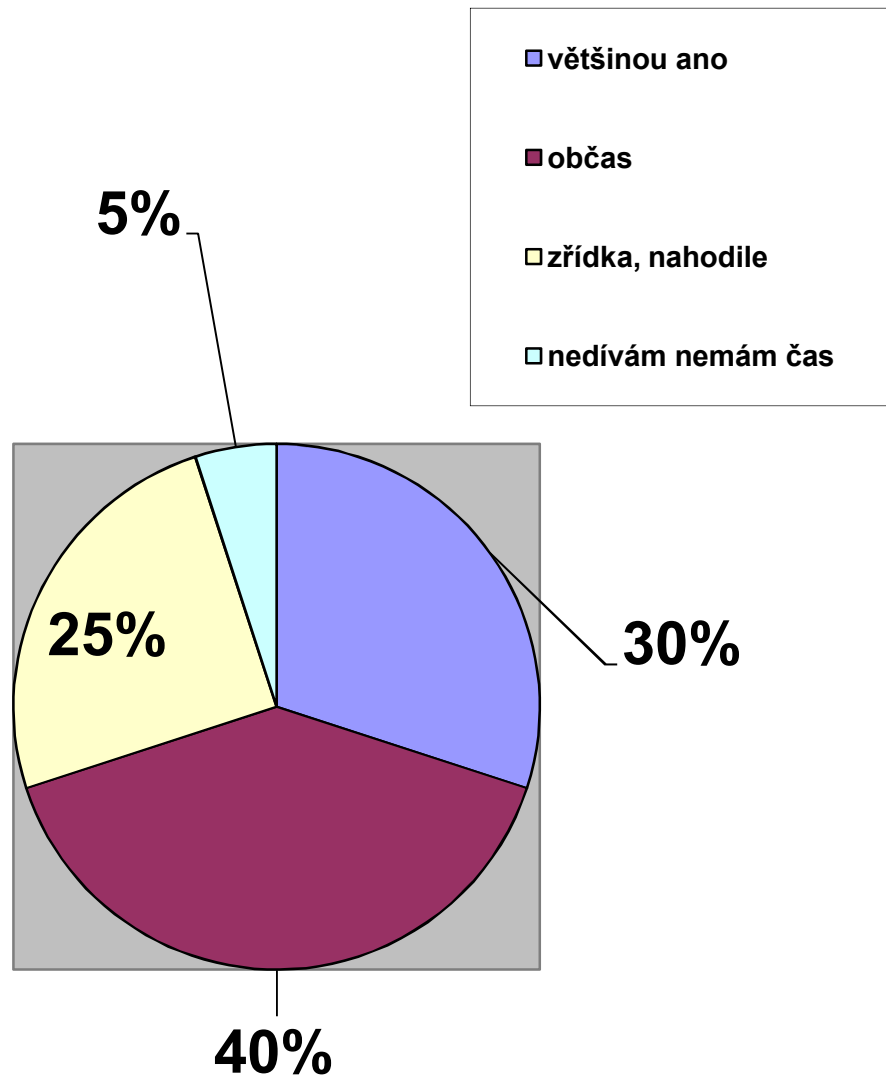
Druhá část se zabývá strukturalizací a výsledky skupinového rozhovoru s dětmi.

Třetí část se zabývá mediální výchovou ve školním procesu.

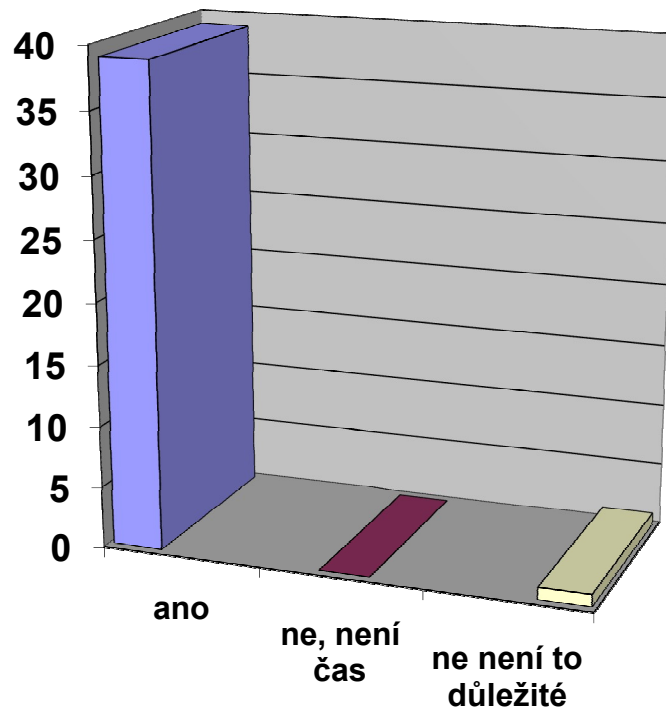
1. část

Otázky kladené rodičům

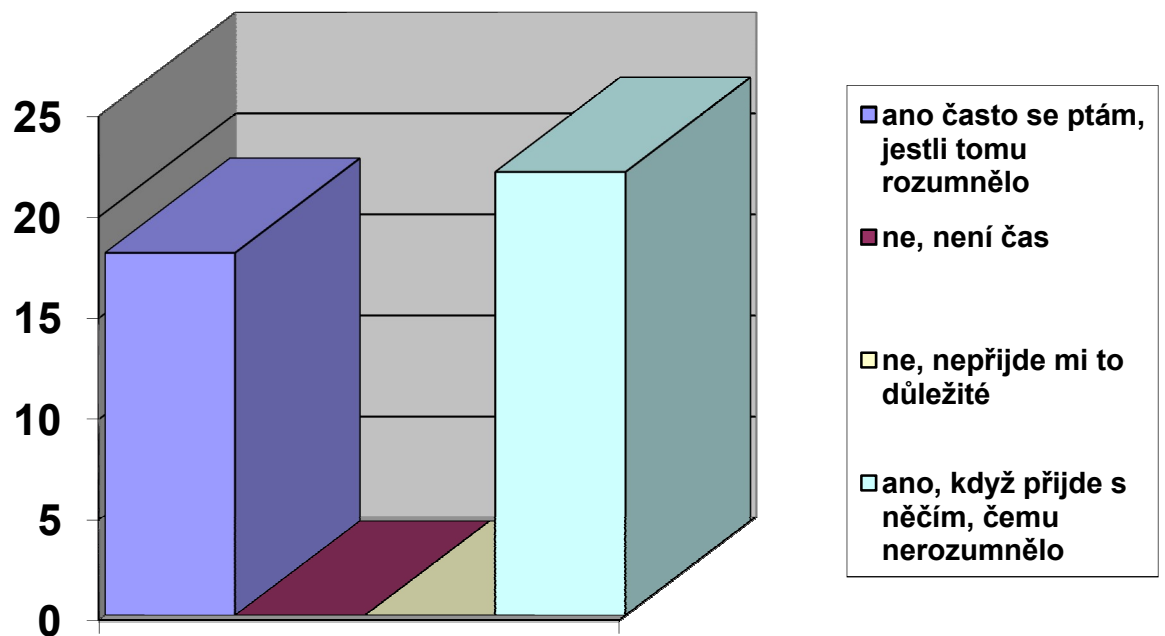
Graf č. 1. Díváte se na televizi spolu se svými dětmi?

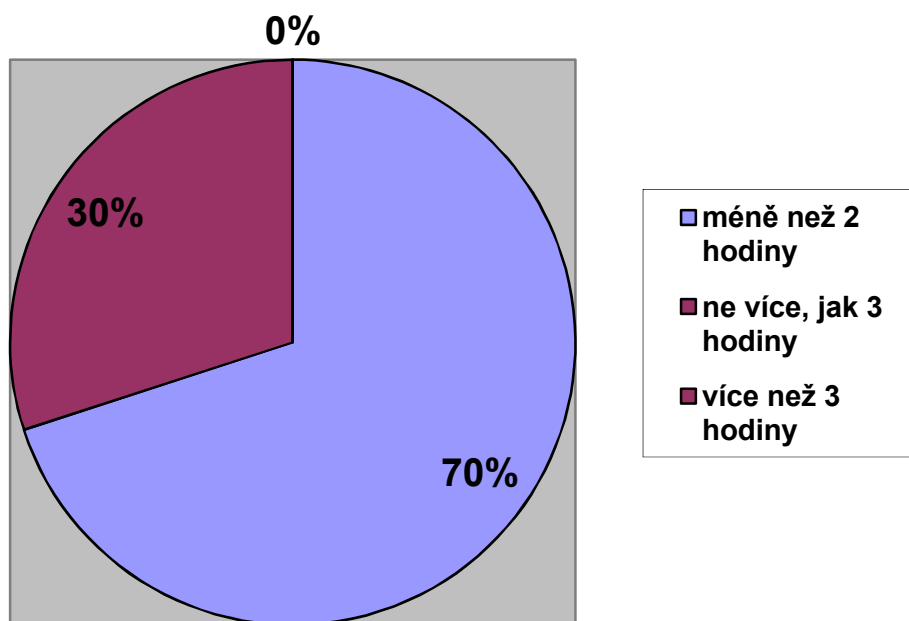
Graf č. 2. Vybíráte dítěti pořady, které může sledovat a které ne?

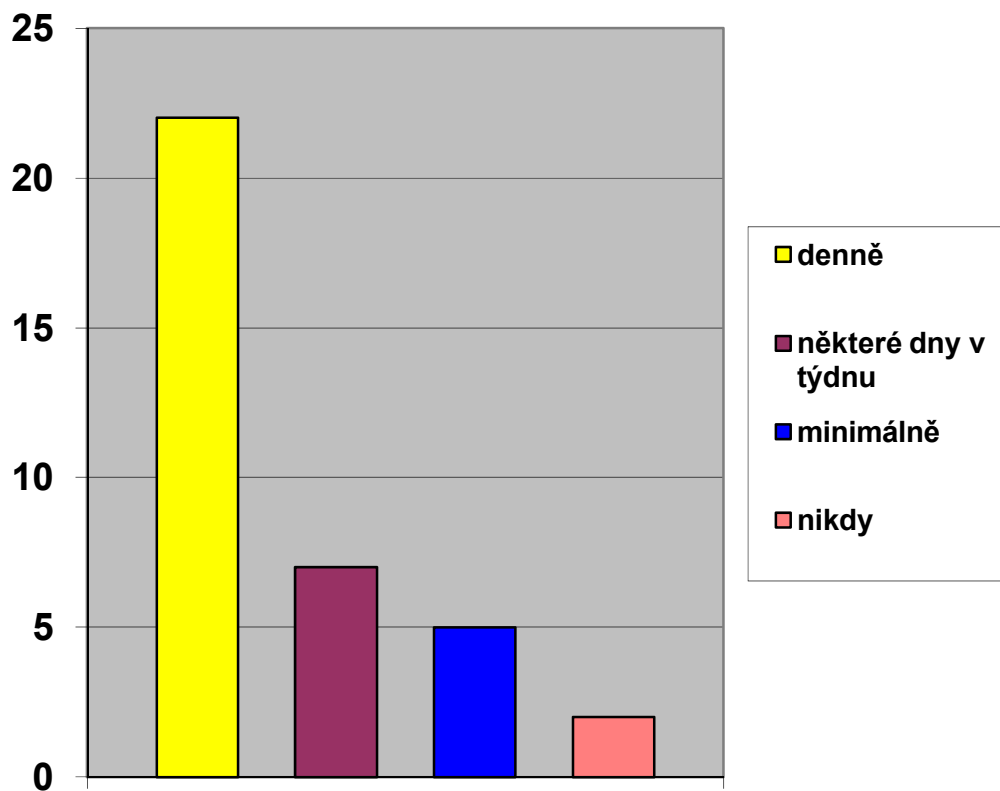
Graf č. 3. Hovoříte se svým dítětem o tom, co vidělo v televizi?

Graf č. 4. Kolik času denně tráví Vaše dítě sledováním televize?

Graf č. 5. Jak často během týdne sleduje Vaše dítě televizi?

Tabulka č. 1. Možnosti přístupu dítěte k počítači

Děti	Přístup k počítači	Vlastní počítač
3-5 let	10 z 20	0 z 20
6-10 let	11 z 20	3 z 20

Tabulka č. 2. Využití internetu dětmi

Děti	Využití internetu	Od kolika let
3-5 let	0 z 20	
6-10 let	8 z 20	Od 7 let

2. část

Rozhovor s dětmi předškolního věku v mateřské škole, smíšená třída, věk 3– 5 let

Otázky pro děti:

1. Jaké sledujete pořady v televizi?
2. Dívá se někdo na televizi i po večerníčku?
3. Viděli jste někdy film pro dospělé?
4. Dívají se rodiče s vámi na televizi?
5. Povídají si s vámi rodiče o tom, co jste viděli?

Odpovědi dětí:

1. Všichni odpověděli, že Večerníček a různá pohádková DVD, a asi polovina dětí také odpovědělo, že sledují Kouzelnou školku.

2. Nikdo.

3. Nikdo nepřiznal, že by někdy viděl.

4. Dvě děti řekly, že ano, ostatní se prý dívají skoro vždy samy.

Některé odpovědi: „Já se dívám na Večerníček a maminka při tom skoro vždycky dělá něco v kuchyni“, „Se mnou se rodiče nedívají, i když bych moc ráda, aby se dívali“, „Maminka se někdy dívá se mnou, ale tak na jednu pohádku“, „Rodiče nemají čas se dívat se mnou, vždycky si najdou nějakou práci“, „Se mnou se nejvíce dívá maminka a pak si o tom povídáme“

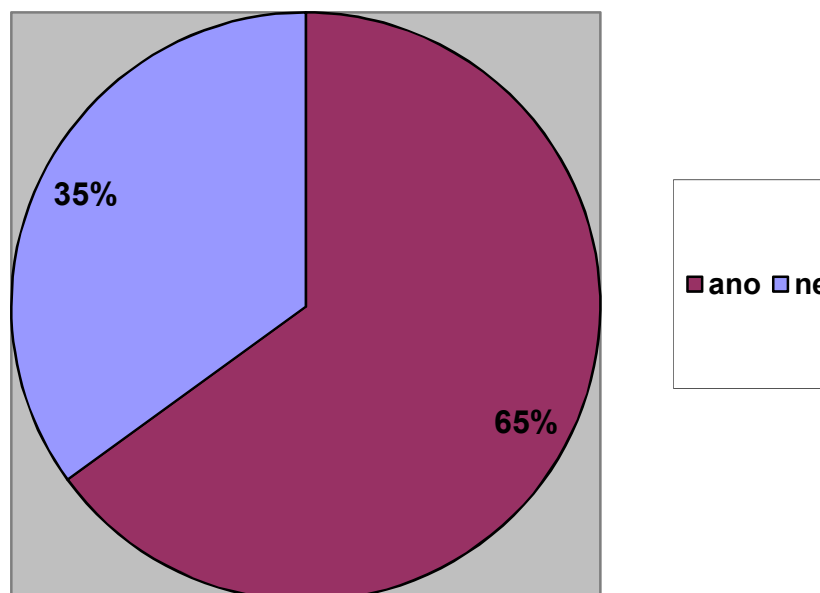
5. Dvě děti řekly, že ano, a že si o tom rádi s rodiči povídají. Ostatní odpovídaly, že spíše ne. Že se jich rodiče na to neptají. Jedno dítě odpovědělo, že se zeptalo, ale rodiče to nezajímá. Některé odpovědi: „Se mnou si o tom povídají, jestli se mi to líbilo a co se v pohádce dělo“ „Se mnou si o tom nepovídají, asi je to nezajímá“.

3. část

Otázky kladené učitelům

Graf č. 6. Myslíte si, že děti, které vyučujete, jsou silně ovlivňovány médii?

Celkově:

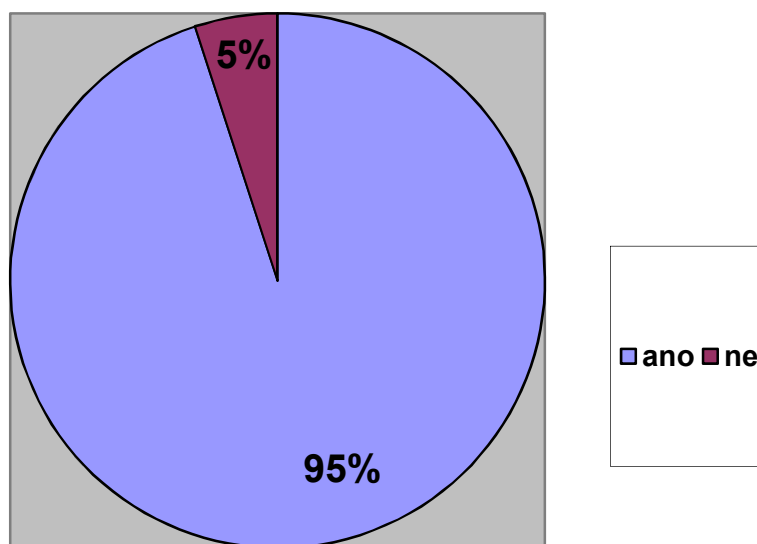

Podle tříd:

Tabulka č. 3

	1. třída	2. třída	3. třída	4. třída	5. třída
Ano	3	3	1	3	3
Ne	1	2	2	0	2

Graf č. 7. Myslíte si, že je důležité zařazovat mediální výchovu do výuky již na 1. stupni základní školy?

Tabulka č. 4 Jakými způsoby zařazujete do své výuky mediální výchovu?
Vytváříte si výuku sám/a?

Způsob výuky mediální výchovy

Integrace do vyučovaných předmětů	17
Samostatný předmět	0
Forma projektů	15
Vytvářím ji sám	15

4.6 Shrnutí a vyhodnocení hypotéz

Vyhodnocení hypotézy č. 1:

Předpokládám, že rodiče dětí předškolního věku se zajímají o to, co jejich děti sledují v televizi, vybírají jim pořady, které mohou sledovat a dívají se na ně společně. Jak je patrné z grafů:

Graf č. 1- Díváte se na televizi spolu se svými dětmi?

Nejvíce rodičů – 40% odpovědělo občas, 30% většinou ano, 25% Zřídka, nahodile a 5% nedívám, není čas. Co se týká metody rozhovoru s dětmi, dvě děti ze 14 odpověděly, že se s rodiči dívají často. Ostatní děti odpovídaly, že se s nimi nedívají, což činí 85% z dotazovaných.

Graf č. 2 - Vybíráte dítěti pořady, které může sledovat a které ne?

Ze 40 dotazovaných, 39 odpovědělo, že ano. 1 odpověděl, že ne, protože nevlastní televizi. Metoda rozhovoru s dětmi, probíhala tak, že na otázku: Jaké sledujete pořady v televizi? Děti odpovídaly, že se dívají na Večerníček a některé také na Kouzelnou školku. Na filmy pro dospělé nikdo neřekl, že by se někdy díval.

Graf číslo 3 - Hovoříte se svým dítětem o tom, co vidělo v televizi?

22 rodičů ze 40 dotazovaných odpovědělo - ano, když dítě přijde s něčím, čemu nerozumělo. A 18 dotazovaných odpovědělo - ano často se ptám, jestli tomu rozumělo. 0 rodičů odpovědělo, že o tom s dětmi nehovoří, protože není čas, nebo protože jim to nepřijde důležité. Metoda rozhovoru s dětmi mi poskytla informace, že většina dětí o tom, co viděly v televizi, s rodiči nemluví. Jen 2 ze 14 dětí odpověděly, že si o tom povídají.

Vyhodnocování celé této hypotézy je komplikovanější, jelikož jsem ji rozdělila do tří otázek, které jsem kladla rodičům a ověřovala objektivnost výsledku odpověďmi dětí.

V otázce „Díváte se na televizi spolu se svými dětmi?“ odpovídali nejčastěji rodiče – občas, takže nemohu přesně určit, kolik to odpovídá dnům a hodinám.

Ale pokud bych hodnotila iniciativu rodičů, tak ji hodnotím za nedostatečnou, protože se přikláním více k názoru dětí, kdy 85% dětí z dotazovaných řeklo, že se s nimi rodiče nedívají.

U otázky: Vybíráte dítěti pořady, které může sledovat a které ne? mne vyhodnocování překvapilo; z okolí znám několik případů, kdy se děti již předškolního věku dívají na filmy a seriály pro dospělé. Musím ale upřesnit, že děti v rozhovoru mohly mít různou představu o filmu pro dospělé. Mínění, jestli je film vhodný nebo nevhodný pro děti, ovlivňuje rodina. Je pouze věc rodičů, které pořady nechají své děti sledovat, jaké mají měřítko k posouzení vhodnosti pořadu. Zároveň ale mohu konstatovat, že jiné pořady, nežli Večerníček a Kouzelnou školku děti neuvadly, proto si myslím, že pravidelně jiné pořady nesledují.

U otázky, jestli rodiče hovoří se svými dětmi o tom, co děti viděly v televizi, se odpovědi dětí a rodičů opět lišily. Z dotazníků bylo patrné, že se rodiče o tuto oblast zajímají a nejčastěji odpovídali, že o tom hovoří, když dítě přijde s něčím, čemu nerozumělo.

V rozhovoru s dětmi naopak ve velké převaze děti odpovídaly, že o tom, co viděly s rodiči, nemluví; a tedy nejspíš právě z důvodu, že se na obrazovku dívají převážně samy. Tuto část hypotézy hodnotím také za nepotvrzenou, protože se opět přikláním k odpovědím dětí. A sama si myslím, že se tato činnost neděje mezi rodiči a dětmi dostatečně. Určitě je potřeba větší iniciativy a podpory rodiče, aby se dítě zajímalo o to, co sleduje a vnímá. A když něco nechápe, měl by tu pro něj být vždy někdo, kdo mu to vysvětlí.

Celkově tuto hypotézu hodnotím za nepotvrzenou, neboť se potvrdila jen jedna část ze tří.

Vyhodnocení hypotézy č. 2:

Předpokládám, že většina rodičů nechává své dítě sledovat televizi každý den, ale ne více než 3 hodiny.

Graf č. 4 zobrazuje, kolik času denně tráví děti sledováním televize. Z toho 70% dotazovaných rodičů uvedlo, že méně než 2 hodiny, 30% uvedlo, ne více než 3 hodiny. Více, jak 3 hodiny neuvedl nikdo.

Graf č. 5 udává, jak často během týdne, sledují děti televizi. Z dotazovaných 61% uvedlo, že denně, 19 % některé dny v týdnu, 14 % minimálně a 6% nikdy.

Podle těchto výsledků hodnotím svoji hypotézu za potvrzenou.

Vyhodnocení hypotézy č. 3:

Předpokládám, že většina dětí vlastní, nebo má přístup k počítači již od předškolního věku.

Tato hypotéza se mi nepotvrdila. Podle tabulky č. 1, u předškolních dětí má přístup k počítači pouze polovina z dotazovaných rodičů a žádné ho samo nevlastní.

Zajímavé je, že u školních dětí se výsledky příliš nelišily. Z 20 dotazovaných rodičů jen 3 uvedly, že jejich dítě vlastní počítač a přístup k počítači uvedlo, že má 11 dětí.

Dále jsem se zajímala, jestli děti mají přístup k internetu a od kolika let ho začínají využívat.

Podle tabulky č. 2 – ze všech dotazovaných využívají internet jen děti školního věku, a to jen v malém počtu. A z těch, kteří odpověděli, že mají k dispozici internet, přístup k němu mělo dítě nejdříve od 7 let.

Vyhodnocení hypotézy č. 4:

Předpokládám, že učitelé základních škol primárního stupně, mají pozitivní přístup k výuce mediální výchovy, uvědomují si její důležitost.

Tuto hypotézu jsem šetřila na základě dvou otázek pro učitele:
Myslíte, že děti, které vyučujete, jsou silně ovlivňovány médii?

65% z dotazovaných odpovědělo, že ano, 35%, že ne. A tabulka č. 3, znázorňuje odpovědi učitelů podle tříd, ve kterých učí. Podle nich by byly nejvíce ovlivňovány médii děti 4. tříd základních škol.

Myslíte, že je důležité zařazovat mediální výchovu do výuky již na 1. stupni základní školy?

Ze všech dotazovaných 1 odpověděl, že ne, ve smyslu, že na to nejsou podmínky, prostory a pomůcky. Ostatní uváděly opodstatněné důvody, proč je MV důležitá, a stavěly se k její výuce pozitivně.

Mohu tvrdit, že tato hypotéza se mi potvrdila. I když 35% učitelů si myslí, že jejich děti ve třídě nejsou příliš ovlivněny médii. Z výsledků vychází, že všichni mají pozitivní přístup k výuce MV a chápou její důležitost již na primárním stupni.

Vyhodnocení hypotézy č. 5:

Předpokládám, že učitelé základních škol, si výuku mediální výchovy vytváří sami a především formou integrace do předmětů.

Podle tabulky č. 4, se z 20 dotazovaných učitelů 17 vyjádřilo, že výuku tvoří integrací do předmětů, 15 z toho, formou projektů a 15 si výuku vytváří samo. Zbylí dotazovaní se k tomu nevyjádřili. Nikdo neodpověděl, že by vyučoval MV, jako samostatný předmět.

Mohu tedy říci, že se mi tato hypotéza potvrdila.

III. ZÁVĚR

V teoretické části jsem studiem informačních zdrojů mapovala, jaký mají média vliv na společnost a především na děti. Podle rámcového vzdělávacího programu, jsem shrnula průřezové téma mediální výchova, které úzce souvisí s problémem dnešní doby – mediální gramotnosti.

Teoretická část mě přiměla k zamyšlení se nad aktuálním problémem silného vlivu médií na společnost. A kvůli svému pedagogickému zaměření jsem se zaměřila především na děti.

Zajímalo mne, jak se uskutečňuje v rodinách dětí předškolního a mladšího školního věku výchova v oblasti médií; a také jak probíhá vyučovací proces mediální výchovy na základních školách.

Proto jsem se ve svém výzkumu zaměřila na působení rodiny v oblasti médií u předškolních dětí a dětí mladšího školního věku, a to především z hlediska využívání elektronických prostředků dětmi v domácím prostředí.

Další část mé práce byla věnována procesu výuky mediální výchovy na základních školách prvního stupně. Protože není dlouho, co mediální výchova byla zařazena do RVP ZV, zajímalo mne, jaký vztah k její výuce mají sami učitelé a zda probíhá výuka skutečně v souladu s RVP.

K dosažení svého prvního cíle, jsem využila různých metod. Využitím dotazníku pro rodiče, jsem zjistila některé pro mne i překvapivé výsledky. Ověřila jsem některé odpovědi rodičů na základě metody rozhovoru s dětmi. Oba výsledky se do jisté míry lišily.

Z dosažených výsledků hodnotím svůj výzkum takto:

Pokud jde o děti předškolního věku, je působení médií tak silné, že tyto děti podle mého názoru nejsou v rodinném prostředí dostatečně chráněny před jejich vlivem. Ze svých hypotéz, kde jsem se zajímala především o iniciativu rodičů v této oblasti, hodnotím situaci tak, že si rodiče tento problém dostatečně neuvědomují. Zde vidím úkol pro učitelky mateřských škol, které by také mohly pomoci v této problematice a pomocí rozhovorů, postojů a názorů dětí se společně tomuto tématu věnovat.

Pokud jde o děti mladšího školního věku, vyplývá z mých zjištění, že návaznost mediální výchovy z rodiny na mediální výchovu na základní škole není dostačující. Děti mladšího školního věku jsou informovány z hlediska mediální výchovy na základní školy více, ale i zde by v této oblasti měla silně působit rodinná výchova. Tak by se podle mého názoru dalo docílit nejlépe fungující výchovy k médiím pro dítě v tomto věku. Jde ale i o správný způsob vysvětlování, využívání, či zakazování médií. Rady rodičům, jak na to uvádí Říčan (1995).

K dosažení druhého cíle jsem zvolila metodu dotazníku pro učitele. Pro to, abych ohodnotila fungování výuky mediální výchovy na základních školách, jsem si určila zjistit, jaký mají k její výuce sami učitelé přístup a jakými způsoby ji vyučují.

Jak je již uvedeno v teoretické části, mediální výchova nemá přesně dané učební postupy. Rámcový vzdělávací program poskytuje nabídku – témat (okruhů) k řešení, způsob výuky, a charakterizuje cíle a kompetence. Ale organizaci a její průběh si připravuje sám učitel.

Podle svého výzkumu, postoje k výuce učitelů a fungování výuky podle RVP hodnotím kladně a mohla bych říci, že zajištění mediální výchovy na základních školách, kde jsem tento výzkum prováděla, je dostačující z hlediska legislativy. Ovšem, jestli je tak dostačující i z obecného hlediska silného vlivu médií na společnost a na děti, to určitě říci nemohu.

Obecně si myslím, že mediální výchova v rodině dětí předškolního věku, by měla posílit svoje možnosti, zapojit se do ovlivňování v této oblasti a nasměrovat tak dítě správně do svého života, který je velice postihnutý mediálním působením. Pro dítě to může znamenat pomoc v utváření své osobnosti, především pochopením okolního světa a tak i dostatkem rozumného posuzování různých podnětů, informací z médií, které na něj působí. Je to důležité pro jeho vlastní bezpečí.

Učitelé a učitelky na základních školách mohou dobře zastávat svoji práci ve výuce mediální výchovy. Ale dnes v době silného mediálního působení na děti, je především důležitý vliv rodičů. Sami by jistě hodnotně posílili mediální gramotnost svého dítěte, kdyby jisté informace o působení médií dostávali také od nich.

Proto jako řešení tohoto výzkumného problému nacházím v aktivnějším přístupu rodičů ve výchově k médiím s dětmi již od předškolního věku.

Také bych chtěla zmínit možnost zařadit mediální výchovu do kurikul již od předškolního vzdělávání. Stanovit cíle a kompetence mediální výchovy, by podle mého názoru nemusely být problémem. A tak by učitelka mohla, například způsobem prožitkového učení s dětmi, výchovu v této oblasti praktikovat.

IV. LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE:

- HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- JIRÁK, J. - KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3.
- JIRÁK, J. - KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7.
- KUNCZIK, M. *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-134-X.
- MC QUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-714-0.
- MIČIENKA, M. - JIRÁK, J. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-315-4.
- Musil, J. *Elektronická média v informační společnosti*. Praha: Votobia, 2003. ISBN 80-7220-157-3.
- MUSIL, J. *Úvod do sociální a masové komunikace*. Praha: Univerzita Jana Ámose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-44-0.
- ROGGE, J. *Děti potřebují hranice*. Portál: Praha, 1996. ISBN 80-7178-188-x.
- ŘÍČAN, P. - PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku, jak vést děti k rozumnému užívání médií*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-084-7.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Výzkumný ústav pedagogický, 2007.
- Dostupné z: www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf
- SUCHÝ, A. *Mediální zlo – mýty a realita*. Praha: Triton, 2007. ISBN 978-80-7254-926-9.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie 1*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-317-2.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie 1. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
- VERNER, P. *Mediální výchova průřezové téma*. Praha: Albra, 2007. ISBN 978-80-7361-042-5.

Přílohy:

Dotazník pro rodiče

Dotazník pro učitele

Dotazník pro rodiče

Vážení rodiče,

jsem studentka oboru Učitelství pro mateřské školy na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Prosím Vás tímto o vyplnění dotazníku, který použiji jako anonymní podklad pro svou bakalářskou práci, jejíž téma je „Mediální gramotnost a děti mladšího školního věku“. Hotová bakalářská práce bude k dispozici k nahlédnutí v databázi závěrečných prací Univerzity Karlovy v Praze.

Vyplnění tohoto dotazníku Vám bude trvat asi 5 minut.

Předem Vám moc děkuji za spolupráci.

Kolik let je Vašemu dítěti?

Otec Matka

Díváte se Vy, nebo Váš partner/ka na pořady v televizi spolu se svým dítětem?

- Většinou ano
- Občas
- Zřídka, jen nahodile

Nedívám, nemám čas

Vybíráte Vy, nebo Váš partner/ka, dítěti pořady, které může sledovat a které ne?

- Ano, pozoruji, co dítě sleduje a vybírám pro něj vhodné a nevhodné pořady
- Ne, nemám na to čas, bývám málo doma
- Ne, nepřijde mi to důležité

Hovoříte Vy, nebo Váš partner/ka, se svým dítětem o tom, co vidělo v televizi?

- Ano, často, ptám se, jestli tomu rozumělo a povídáme si o tom
- Ráda bych, ale nedívám se s ním nebo na to nemám čas
- Ne, nemyslím si, že je to důležité
- Ano, když přijde dítě s něčím, čemu nerozumí, vysvětlím mu to

Kolik času denně tráví Vaše dítě sledováním televize?

- Méně než 2 hodiny
- Ne více jak 3 hodiny
- Více než 3 hodiny

Jak často během týdnu sleduje Vaše dítě televizi?

- Denně
- Některé dny v týdnu
- Minimálně (1x, 2x v týdnu)
- Nikdy

Má Vaše dítě televizi kdykoli k dispozici?

- Ano, má ji ve svém pokoji a sleduje ji, kdy chce
- Ano, ale samo si ji pouští málokdy, má k ní přístup, ale nemá o ni zájem
- Ne, k televizi nemá samo přístup, až po dovolení

Má Vaše dítě doma přístup k počítači?

- Ano, kdykoli, hraje si na něm hry
- Ano, hraje si na něm hry, když to má dovolené
- Ano, ale pouze s někým z rodiny
- Ne, zatím ho nepotřebuje

Má Vaše dítě svůj počítač?

- Ano
- Ne, dostane ho, až půjde do školy
- Ne

Zakazujete dítěti počítač?

- Ano, nejčastěji, když zlobí, nejlépe to na něj zabírá
- Ano, když si myslím, že u něj sedělo dlouho, a že se může zabavit i jinak
- Ne, je u něho hodný a já si mohu dělat své věci
- Ne, dítě o něj tolik nestojí, raději si hraje s jinými věcmi
- Ne, počítač nemá k dispozici

Má Vaše dítě k dispozici internet?

- Ano, kdykoli
- Ne, kvůli riziku nevhodných obsahů, které na internetu může najít
- Ano, jelikož některé internetové stránky zabezpečuji před svým dítětem

Využívá Vaše dítě internet?

- Nevyužívá, neumí s ním pracovat
- Nevyužívá, nemá ho k dispozici
- Vyhledává na něm informace, které potřebuje ke vzdělání
- Využívá ho především pro zábavu
- Nevím, jak s internetem pracuje

Tímto bych Vám chtěla velice poděkovat za čas strávený vyplněním tohoto dotazníku.

Kristina Fialová

Dotazník pro učitele:

Vážení učitelé základních škol 1. stupně, jsem studentka oboru Učitelství pro mateřské školy na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Prosím Vás tímto o vyplnění dotazníku, který použiji jako anonymní podklad pro svou bakalářskou práci, jejíž téma je „Mediální gramotnost a děti mladšího školního věku“. Zajímají mne Vaše názory na uvedené téma.

Vyplnění tohoto dotazníku by nemělo trvat déle než 10 minut.

Hotová bakalářská práce bude k dispozici k nahlédnutí v databázi závěrečných prací UK.

Předem Vám moc děkuji za spolupráci.

1. Jste učitel/ka 1. 2. 3. 4. 5. třídy 1. stupně (zakroužkujte)

2. Myslíte si, že jsou děti, které vyučujete, silně ovlivňovány médii?

Ano

Ne

3. Myslíte si, že se děti, které vyučujete, často dívají na nevhodné pořady?

Ano

Ne

Zkuste uvést příklad takového pořadu o kterém víte, že ho děti sledují (pokud Vás některý napadne):

4. Myslíte si, že rodiče dětí z Vaší třídy uskutečňují s dětmi doma výchovu k médiím?

(mluví o médiích, usměřují sledování televize dětmi...).

Většina ano

Většina ne

Vůbec ne

5. Myslíte si, že děti ve Vaší třídě již zvládají rozumný i kritický pohled na to, co mohou vidět v televizi?

Spíše ano

Spíše ne

6. Myslíte si, že je důležité zařazovat mediální výchovu do výuky již na 1.stupni základní školy?

Ano

Ne

Důvod:

7. Jak často zařazujete do své výuky mediální výchovu?

8. Jakými způsoby a metodami vyučujete mediální výchovu?
(jako samostatný předmět, integrací do vybraných vyučovacích předmětů,
formou projektů.).

Vytváříte si výuku sám/sama? Podle čeho se řídíte?

9. Co všechno využíváte jako pomůcky k mediální gramotnosti? (Interaktivní tabuli, počítač, časopisy...)

10. Myslíte si, že děti z Vaší třídy umí pracovat s internetem?

Ano

Ne

Jen někteří

11. Zadáváte dětem z Vaší třídy úkoly (na doma), které mají vyhledávat na internetu?

Ano

Ne

Tímto bych Vám chtěla velice poděkovat za čas strávený vyplněním tohoto dotazníku.

Kristina Fialová